

СТАНОВИЩЕ

върху материалите за участие в конкурс за заемане на академична длъжност "доцент", област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, Професионално Направление 6.2. Растителна защита, научна специалност „Растителна защита (фитопатология)“, по дисциплината „фитопатология“ обявен от Лесотехнически университет в ДВ бр. 102/8.12.2023 г., код на процедурата AGR-AsP-1123-119 .

Кандидат за участие в конкурса е:

1. Главен асистент д-р Желю Георгиев Аврамов - единствен кандидат за конкурса;

Изготвил становището: д-р Марияна Борисова Накова, професор по Растителна защита (фитопатология), в Професионално Направление 6.2. Растителна защита, от Аграрен Университет Пловдив

1. Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Желю Аврамов е роден на 26.12.1967 г. в град Асеновград. През 1992 г. се дипломира като инженер-агроном със специалност Растителна защита в Аграрен Университет (ВСИ) Пловдив. По време на следването си той е дипломант в катедра Фитопатология, където разработва дипломна работа на тема "Листни петна по салатата", с ръководител професор д-р Борис К. Наков. През 2014 г. защитава дисертация на тема „Фитоплазмени причинители на жълтеници по лозата (*Vitis vinifera* L.). Методи за диагностика“. В периода 1993 до 2015 г. работи в националната лаборатория по карантина на растения, като заема различни позиции, последната от които е Началник на отдел Фитопатология и ФСД. През 2015 г. след конкурс е назначен за асистент, а от 2017 г. е главен асистент в Лесотехническият Университет София.

2. Подадените документи и материали на гл. ас. Д-р Желю Георгиев Аврамов са в пълно съответствие с изискванията на Правилника за РАС в ЛТУ София.

3. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата.

Главен асистент Аврамов извежда дисциплините „Фитопатология“ (от 2022 г.) от ОКС „Бакалавър“ по специалност „Агрономство“ и „Прогноза и сигнализация“ от ОКС „Бакалавър“ по специалност „Растителна защита“. Организира практическото обучение по дисциплините „Фитопатология“, „Обща фитопатология“ и „Земеделска фитопатология“ (в периода 2015 – 2023 г.). Участва в учебния процес на ОКС „Магистър“ по специалности „Контрол и управление на вредители“, „Контрол и управление на продукти за растителна защита“, „Прецизно земеделие“ и „Екологосъобразно управление на вредители по културните растения“ при редовна и задочна форма на обучение. Участва в проект „Студентски практики“ – фаза 2.

4. Оценка на научната, научно-приложната и публикационната дейност на кандидата.

Д-р Желю Аврамов има научна и научно-приложна дейност с широк спектър: изследва влиянието на биотични и абиотични фактори при различни условия на отглеждане на салатата; почвообитаващите патогени при житните култури; патогени при ароматни и етерично-маслени растения, фитопфтори при малината и др.

В същото време има и тясна специализация в областта на фитоплазмени и вирусни болести по растенията, като това го нарежда сред не големият брой специалисти в това

направление.

Изследванията му са публикувани в Монография „Вирусни, фитоплазмени и бактериални болести по лозата“, в международни и български списания. Публикува в *Bulletin of insectology* (Q3); *Acta entomologica Bulgaria*; *Scientific papers. Series B., Horticulture*; *Acta oecologica Carpatica*; *Agriculture science and technology*; *Journal of mountain agriculture on the Balkans*; *Bulgarian journal of crop science*, реферирани в световни бази данни. Интерес за науката представляват и публикациите, представени на последна работна среща на COST Action 0807 Management of phytoplasma associated disease, и тази, отпечатаната в *Proceedings of the VIII Congress on Plant Protection (November 25-29, 2019, Zlatibor, Serbia)*. IOBC-WPRS, Plant Protection Society of Serbia and IOBC-EPRS (2021). От изискваните 100 точки за публикации в научни издания, реферирани в световни бази данни, д-р Аврамов представя статии за 267,1 точки.

4.1. Участие в научни, научно-приложни и образователни проекти.

Д-р Аврамов участва в 4 международни научни проекта и в едни образователен („Enhancing practical skills of horticulture specialists to better address the demands of European green Deal Initiative“ Hort4EUGreen“), финансиран по Еразъм +.

Участва в национални проекти - 4, като на един е ръководител, а именно „Болестите по медицински и ароматни растения култивирани в България – видове патогени и разпространение в България“ - научен проект, финансиран от ЛТУ – 2016 – 2017. От националните проекти един, а именно BG05M2OP001-2.016-0022 “Модернизация на висшето образование по устойчиво използване на природните ресурси в България“, е в сферата на образованието, финансиран от ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“.

4.2. Характеристика на публикуваните научни резултати

Д-р Аврамов е оформен и активно работещ специалист в областта на проучвания на фитоплазмени и вирусни заболявания при лозя, овощни и зеленчукови култури. Работата му в националната лаборатория по карантина на растенията, му е позволила от една страна да има достъп до голям брой проби от растителни материали, които се внасят в страната, и от друга - да участва активно в мониторингови програми. В най-подробен вид резултатите от изследванията при лозата са отразени в представената монография „Вирусни, фитоплазмени и бактериални болести по лозата“. С фитосанитарен мониторинг той се занимава и след постъпването си в ЛТУ. Продължава проучванията върху вирусите, причинители на заболявания при зеленчукови и трайни култури. Изследва фитосанитарен статус при салата, лавандула и малини, а също и влиянието на абиотичните фактори. Съобщава нови вектори на фитоплазмени болести. Валидира и адаптира методи за идентификация на патогени.

4.3. Отражение на научната дейност на кандидата в литературата (цитируемост)

Публикациите на д-р Аврамов са цитирани многократно в списания с импакт фактор – представени за доказателства за 35 цитирания в списания и книги, реферирани и индексирани в световни бази данни. Например ‘*Candidatus Phytoplasma solani*’ genome project and genetic diversity in the Euro-Mediterranean basin, представена на *3rd European Bois Noir Workshop*, Barcelona, Испания има 9 цитирания, включително 3 в списания от Q1 и в една книга. С 7 цитирания е и първото съобщение за столбур фитоплазма при лозата в България: First detection of stolbur phytoplasma in grapevines (*Vitis vinifera* cv. Merlot) affected with grape vine yellows in Bulgaria, *Journal of phytopathology*, 2008.

Има представени цитати на трудовете на кандидата в Монографии и колективни томове с научно рецензиране (12) и в нереферирани списания с научно рецензиране (6).

Това показва, че д-р Аврамов е познат на научната общност у нас и в чужбина, особено в направлението – проучвания на фитоплазмени заболявания.

4.4. Приноси в трудовете на кандидата (научни, научно-приложни, приложни)

През 21 век не трябва да пренебрегваме ролята на световната търговска дейност в областта на земеделието. Тя води не само до внос и адаптиране на нови растителни видове към нашите условия, но и до внасяне на нови патогенни видове.

Д-р Аврамов прави изследвания при култури, които имат икономическо значение за българското земеделие, а именно лозя и овощни култури. Друга част от изследванията са при салатата, лечебни и етерично маслени култури, малини, житни и др.

Научните приноси на кандидата са свързани с установяване на нови за страната заболявания и с идентифициране и доказването на причинителите им, и техни вектори:

- За пръв път в България е доказана столбур фитоплазма по черешата (*Prunus avium* L.), като в плевелната растителност в същата градина е установено наличието на фитоплазмена инфекция при поветицата (*Convolvulus arvensis* L.). (Г7.2);
- За пръв път в България като причинител на фитопфорово гниене при малината е изолиран и идентифициран видът *Phytophthora pseudocryptogea* при биологични малини, в района на Костенец. Като потенциални гостоприемници се съобщават и още 3 вида (Г7.19);
- Съобщава се фитоплазмена инфекция по лавандулата, с причинител *Candidatus Phytoplasma solani* за пръв път в България (Г7.12);
- За пръв път в България при салатата е установен видът *Phylosticta lactucae*. (Г8.1);
- Установено е наличието на Tomato Brown Rugose Fruit Virus (ToBRFV) в семена от домати и растителни проби от домати (*Solanum lycopersicum* L.) и пипер (*Capsicum annuum* L.) в нови райони за България (Г7.17);
- Установени са нови вектори, цикадите *Fiebiriella florii* и *Cicadella viridis*, на фитоплазмата Bois Noir в България (Г7.14).

Като нов гостоприемник на вируса на доматената бронзовост (TSWV) се съобщава краставицата, а като вектор на TSWV - *Franclinella occidentalis* (Г7.1).

В колектив се извършва проучване на почвените патогени при пшеницата (Г 7.4).

Важно за науката е и да се разработват и прецизират **методите за диагностика** и идентификация на патогени. Това е направено от кандидата, в колективи, при серологични протоколи за идентификация на вирусни и бактериални патогени (B3.1, Г7.15); при използването на полу-селективни среди за идентификация на патогенни бактерии от род *Agrobacterium* (B3.1); при молекулярни протоколи за идентификация на фитоплазмени патогени чрез интерлабораторни изпитвания при овощни видове (Г7.3)

В публикациите на д-р Аврамов се откриват **следните научно-приложни приноси, важни за науката:**

- Извършен е мониторинг на фитоплазмените болести в овощни градини, с цел прогнозиране на инфекцията и разработване на мерки за контрол (Г7.5). Статията имат характер на обзор.
- Проучено е разпространението на фитоплазмените болести при лозята и сортовата реакция (Г7.14, Г7.9)

- Проучено е фитосанитарното състояние на пшеницата по отношение на почвообитаващи патогени (Г 7.4)
- При салатата са тествани реакциите на различни сортове, при различни условия на отглеждане (субстрати, температури и др.). Проучвано е влиянието на абиотичните фактори върху сортовете и развитието на заболяванията (Г 7.6, Г 7.8, Г 7.10, Г 7.13).
- Потвърждава се, че причинителят на ръждата по сливата може да презимува по дърветата в сливовите градини, в района на Предбалкана в България, като това се явява постоянен източник на инфекция.
- Изпитани са репеленти срещу диви животни, с цел опазване на площи царевица и картофи (Г 7.11)
- Описана е патогенната флора в България при лечебни и ароматни растения, на база публикации до момента. В насаждения на лавандула е проучено тяхното фитосанитарно състояние (Г 7.7, Г 7.12)

5. Оценка на личния принос на кандидата

Д-р Желю Аврамов доказва, че добре работи в колектив с колеги с различни специалности и това се доказва от факта, че повечето му статии са в колектив. Част от разработките са резултат на участието му в международни групи по програма COST. От представените за участие в конкурса 29 статии, в десет той е първи автор. Има и 4 самостоятелни публикации. Колегата Аврамов участва както при мониторинговите обследвания, така и в анализ и интерпретация на резултатите. Представил е резултатите от работата си на международни симпозиуми и работни срещи по проекти.

В учебния процес проявява активност както при подготовка на материали, така и в реализиране на практическото обучение. Преподава набор от дисциплини, което изисква широта на познанията.

6. Критични бележки и препоръки

Главен асистент д-р Желю Аврамов притежава всички качества за присъждане на научната степен доцент. За бъдещето на Агрономическия факултет към ЛТУ е важно д-р Желев да предаде опита си на асистенти и докторанти, като бъде ръководител на техни проекти и изследователска дейност. За фитопатологичната наука е важно да бъдат издадени учебници и ръководства по обща и специална фитопатология, прогноза и сигнализация на болестите, епидемиология, имунитет на растенията. Добре е това да стане в екип с фитопатолози от други институции, което ще позволи използването има на национално ниво при обучение и от агрономите в практиката.

7. Лични впечатления

Познавам д-р Аврамов от студентските му години във ВСИ Пловдив. Като студент той прояви интерес към фитопатологията и разработи дипломната си работа в катедрата. Качества като трудолюбие, усърдно усвояване на методи за изследване и работа в колектив бяха проявени още тогава. Това е основа за бъдещата му работа и израстване в професионално ниво в Националната лаборатория по карантинна на растенията. Като вирусолог към нея той проведе първите обучения на студенти от АУ Пловдив за идентифициране на вирусни патогени. Умее да обяснява достъпно, и в същото време атрактивно и привлича вниманието и интереса на студентите. Афинитетът към преподавателската работа го доведе и до позицията в ЛТУ София.

Коректен и всеотдаен колега, който работи добре в екип и е готов винаги да окаже съдействие с познания и опит.

8. Заключение.

Въз основа на направения анализ на преподавателската, научната и научно-приложната дейност на кандидата считам, че гл. ас. Д-р **ЖЕЛЮ АВРАМОВ** отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на Лесотехническият Университет за неговото приложение. От направената справка се вижда, че той има 1163,26 точки по необходимите показатели; има публикации в списания с висок рейтинг и импакт фактор, публикувал е и в български списания реферирани и индексирани; участвал е в научни конференции у нас и в чужбина. Добър изследовател и преподавател с много опит.

Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната дейност на д-р Аврамов.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури да гласува положително за присъждане на академичната длъжност доцент по научната специалност **Растителна защита (фитопатология)** на гл. ас. Д-р Желю Георгиев Аврамов.

ПРЕДЛАГАМ кандидатът **ГЛАВЕН АСИСТЕНТ Д-Р ЖЕЛЮ АВРАМОВ** да **заеме академичната длъжност "доцент"** по дисциплината „фитопатология“ от професионално направление 6.2. Растителна защита.

Изготвил становището:

(проф. д-р М. Б. Накова)

Становището е предадено на: 15.4.2024 г.